

Nieuwsbrief nr 5.

11 april 2007

Geachte bestaande en nieuwe deelnemers,

Hierbij ontvangt u de vijfde nieuwsbrief in het kader van het project Actief Randenbeheer Drenthe. Dit project is een initiatief van de Provincie Drenthe, LTO-Noord en de waterschappen Hunze en Aa's en Velt en Vecht. Het project wordt uitgevoerd door Royal Haskoning en PPO-AGV in samenwerking met de deelnemende agrarische bedrijven.

In deze nieuwsbrief vindt u informatie over de aanleg van de nieuwe graskruidenranden in 2007. U ontvangt deze nieuwsbrief tegelijk met het zaad, aangeleverd door de firma Biodivers. Als het goed is, heeft u intussen ook kopieën van uw contract getekend door het Waterschap terug ontvangen. Heeft u op 23 april nog geen contract terug ontvangen, neem dan even contact op met uw Waterschap (Mw. Jetty Noordam, Waterschap Hunze en Aa's of Mw. Gerrie Veldsink, Waterschap Velt en Vecht).

Oproep

We willen in het project informatie op tijd bij iedereen bezorgen. Deze nieuwsbrief ontvangt u nu op papier, maar het zou handig zijn als we u allemaal ook per email zouden kunnen bereiken. Van de onderstaande deelnemers beschikken we nog niet over een email adres. **Zouden deze mensen, indien zij over internet beschikken, in de komende week een kort mailtje met hun naam en adres willen sturen naar frans.vanalebeek@wur.nl** Dan kunnen we ook u in de toekomst op de hoogte houden van belangrijke zaken in het project. Bij voorbaat dank!

J. Klinkers	Annen	H. Dermois	Eerste Exloërmond
Mts. van Warmerdam	Annen	H. Rotgers	Eerste Exloërmond
R. Kammer	Annen	J.H. Rotgers	Eerste Exloërmond
Z. Wijnholds	Annen	R v/d Veen	Nieuwelande
H. Vleems	Gees	W. Elema	Nieuwelande
B. Hake	Klazienaveen	R Hooiveld	Sschoonoord

Graskruidenmengsel

Bij deze nieuwsbrief krijgen de deelnemers die in 2007 nieuwe akkerranden aanleggen tegelijk ook de afgemeten hoeveelheid zaaizaad aangeleverd door Biodivers. De hoeveelheid is gebaseerd op de door u in het contract opgegeven oppervlaktes van de randen (20 kg zaad per hectare rand).

Dit graskruidenmengsel bestaat uit zodevormende grassen aangevuld met 13 soorten kruiden die van nature in Drenthe voorkomen. Door de toevoeging van een klein aandeel bloeiende kruiden zal er relatief snel een natuurlijke vegetatie van bloemrijk grasland kunnen ontstaan. Het aandeel kruiden zal met de tijd op natuurlijke wijze toenemen.

Het eerste jaar zal het aandeel bloeiende kruiden nog laag zijn omdat een deel van de (meerjarige) kruiden pas in het tweede jaar goed tot ontwikkeling komt (o.a. gewone margriet, groot streepzaad, knoopkruid, scherpe boterbloem). Bij het juiste beheer zal een steeds bloemrijkere vegetatie ontstaan. Verwacht dus niet meteen een overweldigende bloei! Andere bloemenmengsels die direct uitbundig bloeien doen dit vaak maar 1 of 2 jaar waarna ze vaak sterk vergrassen en steeds opnieuw moet worden ingezaaid. Dit gaat ten koste van de natuurkwaliteit en is bovendien kostbaar.

De hoofddoelstelling van de randen is enerzijds het bufferen van sloten tegen meststoffen en gewasbeschermingsmiddelen, anderzijds het stimuleren van biodiversiteit (zowel flora als fauna). Nevendoelstellingen zijn o.a. het stimuleren van natuurlijke vijanden van plaaginsecten en het verhogen van de belevingswaarde.

De samenstelling van het graskruidenmengsel staat hieronder aangegeven:

Tabel 1: Graskruidenmengsel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Aandeel (%)
<i>Kruiden</i>		13%
Bleke klaproos	<i>Papaver dubium</i>	1 %
Gewone margriet	<i>Leucanthemum vulgare</i>	1 %
Gewone rolklaver	<i>Lotus corniculatus</i>	1 %
Gewone spurrie	<i>Spergula arvensis</i>	1 %
Glad walstro	<i>Galium mollugo</i>	1 %
Kleine klaver	<i>Trifolium dubium</i>	1 %
Knoopkruid	<i>Centaurea jacea</i>	1 %
Korenbloem	<i>Centaurea cyanus</i>	1 %
Rode klaver	<i>Trifolium pratense</i>	1 %
Scherpe boterbloem	<i>Ranunculus acris</i>	1 %
Sint-Janskruid	<i>Hypericum perforatum</i>	1 %
Smalle weegbree	<i>Plantago lanceolata</i>	1 %
<i>Grassen</i>		87%
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	29%
Roodzwenkgras	<i>Festuca rubra</i>	29%
Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>	29%

Grassenmengsel

Op plaatsen waar randen in de schaduw liggen van een bomenrij of houtwal, zal het graskruidenmengsel zich trager ontwikkelen en is het risico op veronkruiding groter. In die situatie raden wij het grassenmengsel aan. Dit is echter (nog) niet bijgeleverd. Wilt u op bepaalde randen liever het grassenmengsel in plaats van het graskruidenmengsel inzaaien, neem dan z.s.m. contact op met **dhr. Peter de Groot van Biodivers (tel. 0182 – 304808, email info@biodivers.nl)** met opgave van het oppervlak waarvoor graszaad nodig is. Hij zal dat dan per ommegaande leveren. Dit geldt uiteraard alleen voor de in het contract vermelde randen, en in plaats van het graskruidenmengsel. Het grassenmengsel is als volgt samengesteld:

Tabel 2: Grassenmengsel

Nederlandse naam	Latijnse naam	Aandeel
Engels raaigras	<i>Lolium perenne</i>	25 %
Beemdlangbloem	<i>Festuca pratensis</i>	5 %
Veldbeemdgras	<i>Poa pratensis</i>	25 %
Kamgras	<i>Cynosurus cristatus</i>	5 %
Kropaar	<i>Dactylis glomerata</i>	5 %
Rietzwenkgras	<i>Festuca arundinacea</i>	5 %
Roodzwenkgras	<i>Festuca rubra</i>	25 %
Timoteegras	<i>Phleum pratense</i>	5 %

Toelichting:

Het grassenmengsel bestaat uit een mix van zodevormende en pollenvormende grassoorten, waardoor de vegetatie een gevarieerde natuurlijke aanblik zal geven. Kruiden zullen zich op den duur op natuurlijke wijze vanuit de omgeving in de vegetatie vestigen.

Aanleg gras(kruiden)randen

- Het gras(kruiden)mengsel moet in april gezaaid worden, dus zo snel mogelijk. De zaaidichtheid is 20 kg/ha. Zo kunnen de gezaaide grassen en kruiden zich goed vestigen en is er bovendien ruimte voor de vestiging van soorten uit de omgeving.
- Om snel groeiende en snel kiemende onkruiden te onderdrukken is het raadzaam om voor het inzaaien een vals zaabed te maken. Twee tot drie weken voor daadwerkelijk wordt gezaaid moet het zaabed klaar gemaakt worden. De onkruiden zullen nu ontkiemen. Als de onkruiden echt opgekomen zijn moet men met een cultivator door de grond gaan om de kiemplanten te doden. Dit kan na enige tijd herhaald worden.
- Daarna kan de strook worden ingezaaid. Dit kan machinaal of met de hand worden gedaan. Als met een zaaimachine wordt gezaaid moet een zaaidiepte van ca. 1,0 cm worden gehanteerd. Om ontmenging te voorkomen is het aan te bevelen om tijdens het zaaien het zaad te roeren of de machine telkens met kleine hoeveelheden bij te vullen.
- Met de hand zaaien is het meest natuurlijk en levert vaak het beste resultaat op. Voor een goede verspreiding kan het zaad worden gemengd met zand of brinta.
- Na het zaaien (zowel machinaal als handmatig) moet de strook worden aangerold zodat het zaad goed contact heeft met de bodem en niet uitdroogt. Dit is bij inzaaien in het voorjaar noodzakelijk!
- Op slempgevoelige zandgronden is aanrollen niet aan te raden.
- Overweeg of u samen met naburige deelnemers kunt samenwerken bij het zaaien, door b.v. het zaaien door één collega of loonwerker op meerdere bedrijven te laten uitvoeren. Dat bespaart kosten en tijd, en u heeft minder restverliezen van het zaad als er veel korte stukken ingezaaid moeten worden. Pas wel op dat er geen grote hoeveelheden zaad in de machine worden geladen, want er treedt snel ontmenging op.

Beheer gras(kruiden)randen

- Het eerste jaar is het toegestaan om zonodig de vegetatie te maaien of te klepelen als er sprake is van sterke mate van veronkruiding. Doe dat voor de onkruiden zaad gaan zetten, en liefst op ongeveer 10 cm hoogte. Als er erg veel maaisel van onkruiden blijft liggen, hark dat dan naar één kant. Want onderin kiemt intussen het gewenste mengsel. De onkruiden (eenjarige pioniers) zullen in het tweede jaar vanzelf verdwijnen als de vegetatie zich ontwikkeld;
- Buiten het reguliere beheer mag er niet over de randen worden gereden. Verdichting is funest voor de vegetatie, zeker in de kwetsbare periode kort na aanleg. Hoe meer uw randen beschadigd raken, hoe meer last u daarna houdt van ongewenste onkruiden.
- De randen mogen niet worden bemest;
- Op de randen wordt een verschraalbeheer toegepast (maaien en afvoeren) om verstikkingsplekken en veronkruiding te voorkomen en plantensoorten van schralere milieus ruimte te bieden;
- Onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, kleefkruid en jacobskruid.
- In de eerste helft van september van het eerste jaar moet de vegetatie worden gemaaid, waarbij het maaisel moet worden afgevoerd. De maaihoogte is minimaal 6 cm;
- Het tweede jaar en de daaropvolgende jaren kan worden volstaan met 1x per jaar maaien en afvoeren in de eerste helft van september.
- De graskruidenranden die in 2006 in de Pilot zijn aangelegd, volgen hetzelfde beheer als hierboven beschreven

Beheer bufferstrook op grasland (veehouderij)

- Buiten het reguliere beheer mag er niet over de randen worden gereden.
- De randen mogen niet worden bemest;

- Op de randen wordt een verschraalbeheer toegepast (maaïen en afvoeren) om verstikkingsplekken en veronkruiding te voorkomen en plantensoorten van schralere milieus ruimte te bieden;
- Onkruidbestrijding is niet toegestaan, m.u.v. pleksgewijze bestrijding van akkerdistel, ridderzuring, kleeftkruid en jacobskruiskruid.
- De grasranden hoeven niet te worden uitgerasterd. Als het perceel wordt beweïd is beweïding van de rand ook toegestaan;
- Het eerste jaar moet de vegetatie 2x worden gemaaid: tweede helft mei en eerste helft september. De maaihoogte is minimaal 6 cm. Het maaisel moet worden afgevoerd;
- Het tweede jaar en de daaropvolgende jaren kan worden volstaan met 1x per jaar maaïen en afvoeren zo dicht mogelijk op of rond 22 juni. Deze datum is gekozen op basis van een advies van de Animal Science Group van Wageningen UR en is getoetst bij een tweetal pilotdeelnemers. Vervolgens wordt de rand weer beweïd (net als voor 22 juni). Een late maaibeurt (in sept-okt) is dan niet meer nodig en dus niet toegestaan. Alleen indien beweïden niet mogelijk is, mag in september nog 1 maaibeurt worden toegepast. In alle gevallen wordt het maaisel verwijderd. Wanneer een ondernemer van dit advies wil afwijken, is hij verplicht vooraf overleg met PPO te voeren (telefonische helpdesk).

Samenvatting maaitijdstippen

Tabel 3: Maaitijdstippen per type rand.

	Jaar 1	Jaar 2 en verder
Gras(kruiden)rand langs bouwland	<ul style="list-style-type: none"> • Bij veronkruiding maaïen of klepelen indien nodig (2x of 3x) • Maaïen en afvoeren 1^e helft september 	<ul style="list-style-type: none"> • Maaïen en afvoeren 1e helft september
Bufferstrook langs grasland	<ul style="list-style-type: none"> • Maaïen en afvoeren 2e helft mei • Maaïen en afvoeren 1e helft september 	<ul style="list-style-type: none"> • Maaïen en afvoeren rond 22 juni, gevold door beweïding. • Zonder nabeweïding nog éénmaal maaïen en afvoeren in sept-okt

Wat staat er de komende tijd te gebeuren?

- Medewerkers van de Provincie Drenthe zijn reeds begonnen met hun programma van Broedvogelmonitoring en –kartering. De kans is groot dat uw bedrijf één dezer dagen bezoek krijgt van vogeltellers namens de Provincie. Wij verzoeken u vriendelijk om hen in de gelegenheid te stellen hun tellingen uit te voeren.
- Ook de rattenvangers van de Waterschappen en onderzoekers van HAS Koning en PPO zullen op een deel van de bedrijven tellingen doen in het kader van monitoring. Zij proberen zo goed mogelijk die bezoeken bij u aan te kondigen.
- In juni 2007 zal er een bijeenkomst volgen voor de deelnemers over de praktische ervaringen in het veld, en zal informatie gegeven worden over de ervaringen en resultaten van randenbeheer in andere projecten in Nederland. Hierover wordt u t.z.t. nader geïnformeerd.

Hopelijk is deze informatie duidelijk. Voor dringende vragen kunt u terecht bij:

Klaas Wijnholds (PPO-AGV)
Noorderdiep 211, 7876 CL Valthermond
Tel. 0599 66 25 77
klaas.wijnholds@wur.nl

Als reserve geldt Frans van Alebeek, PPO-AGV Lelystad, frans.vanalebeek@wur.nl (tel. 0320 29 16 15).